

TEZE PŘEDNÁŠKY: PŘIROZENÉ PRÁVO DNES ANEB „KDE CHYBÍ POJEM, DOSTAVÍ SE SLOVO“

Zdeněk Masopust

Zastávám názor, že přirozené právo jako jeden z pólů tzv. dualismu práva – tedy jako jakýsi druhý, případně ve vztahu k pozitivnímu právu první, nadřazený právní systém – neexistuje. Pod označením „přirozené právo“ figuruje značně vágní, v čase a prostoru nadto proměnný soubor představ de lege ferenda, který se uplatňuje jak při tvorbě práva, tak zejména při jeho kritice. Obsah práva, jeho změny i jeho kritiku vysvětlují politologicky (sociologicky), tj. v jádru zájmově; justifikaci práva hledám v jeho sociální akceptaci. Spor mezi „pozitivisty“ a „jusnaturalisty“ považuji tudíž za hašteření o slova, protože termín „právo“ má v každém z obou kontextů jiný význam.

Odmítám názor, že postoj k „přirozenému právu“ je kritériem morální úrovně člověka nebo projevem jeho politické orientace.

Přirozenoprávní argumentace není po mém soudu nezbytná ani při obhajobě souboru tzv. základních práv, nadto přinejmenším historicky proměnného; i zde rozhodují nikoli „preetablované normy přirozeného práva“, ale sociální požadavky a míra toho, nakolik jsou politicky probojovány. Odvolávky na „přirozené právo“, resp. „přirozená práva“ v ústavním pořádku ČR (předtím ČSFR) považuji – v polemice např. s I. Telecem – za „úlitbu

dobovým poměrům“; v převážné většině ústav např. států EU, stejně jako např. v Chartě základních práv EU se nevyskytují.

Navzdory tezím o „věčném návratu přirozeného práva“ se domnívám, že argumentace „přirozeným právem“ v sekularizované společnosti tzv. postmoderny výrazně slábne. Pokud přetrvává, nejde ve skutečnosti o argumentaci „přirozeným právem“ (předpokládajícím nejen oprávnění, ale i povinnosti, jinak by totiž nešlo o soubor norem), ale o ventilaci touhy „dělat, co chci“, která se v situaci tzv. tekuté moderny (Bauman) stává stále iluzornější. Není totiž vyloučeno, že sama „reglementace právem“ se přes evidentně narůstající jeho objem dostává na vedlejší kolej, přičemž na „hlavní koleji“ je reglementace faktickými poměry, uprostřed nichž je individuum stále bezmocnější.